

Исимлернинъ келишлернен тюрленюви.

10 сыныф.

Кечкен мевзуны хатырлайыкъ.

1. Там маналы сёз чешитлерни айтмакъ.
2. Ярдымджы сёз чешитлерни ве айры группаны тешкиль эткен сёзлерни айтмакъ.
3. Исим недир?
4. Исимлернинъ мана чешитлери.
5. Исимлернинъ чокълукъ ялгъамалары.

Исимлерге насыл ялгъамалар къошулгъан?

Сепетнинъ, аювгъа, дефтерде, масалдан,
къардашымны, баладан, сефер, къарнен,
уфукъта, далгъагъа, къышкъа, дерсте.

Исимлерни джумледе башкъа сѣзлерге олгъан мунасебетини ифаделеген грамматик

шекиллерге келишлер дейлер.
Келишлернинъ

адлары

- Баш келиш
- Саиплик келиши
- Догърултув келиши

- Тюшюм келиши
- Ер келиши

- Чыкъыш келиши

Суаллер

Ким? Не?

Кимнинъ? Ненинъ?

Кимге? Неге? Къаерге?

Къайда? Не вакъыткъа?

Кимни? Нени? Къаерни?

Кимде? Неде? Къаерде?

Не вакъытта?

Кимден? Неден?

Къаерден? Не вакъыттан?

Исимлернинъ келишлернен тюрленюви

Келишлер	Мисаллер	Мисаллер
	Къалын	Индже
Баш келиш	Дагъ, топ	Рале, дерс
Саиплик келиши	Дагънынъ, топнынъ	Раленинъ, дерсининъ
Догърултув келиши	Дагъгъа, топкъа	Ралеге, дерске
Тюшюм келиши	Дагъны, топны	Ралени, дерсни
Ер келиши	Дагъда, топта	Раледе, дерсте
Чыкъыш келиши	Дагъдан, топтан	Раледен, дерстен

Иза

1. Келиш ялгъамаларында къалын,
индже созукълар ве янъгъыравукъ,
сагъыр тутукъларнынъ
уйгъунлыгъы укюм сюре.
2. Дудакълы, дудакъсыз
созукъларнынъ уйгъунлыгъы укюм
сюрмей.

Мешгъулиет 1.

Ашагъыдаки исимлерни келишлернен
тюрлемеге ве дефтеринъизге язмакъ
керек.

Ода, мусафир, сурет,
Акъмесджит, къаранфиль.

ода	мусафир	сурет	Акъмесджит	къаранфиль
оданынъ	мусафирнинъ	суретнинъ	Акъмесджитнинъ	къаранфильнинъ
одагъа	мусафирге	суретке	Акъмесджитке	къаранфильге
оданы	мусафирни	суретни	Акъмесджитни	къаранфильни
одада	мусафирликте	суретте	Акъмесджитте	къаранфильде
одадан	мусафирликте н	суреттен	Акъмесджиттен	къаранфильден

Мешгъулиет 2.

Къавузлар ичиндеки сёзлерге керек олгъан келиш ялгъамаларыны къошып, джумлелерни кочюрип язынъыз.

1.Эвнинъ (табаны) мавы орьнекли къара кийиз тёшельген. 2.Бетон заводы (агъач) япылгъан ахыр киби бир бина эди. 3.Эки дане дёрткоше (пенджеречик) кирген ярыкъ ве учь дане балабан электрик лампасы янгъаныны бакъмадан, онынъ ичи къаранлыкъ. 4.Мыны, (къанатлар) керип, салмакълы учкъан акъкъуш киби. Бир далгъа келип, (яр) урулды. 5.Онынъ чалкъанувундан асыл олгъан шувулты этрафнынъ (раатлыгъы) боза.

Эвге вазифе

- Ахлякъ, терек, армут, берекет, турна.
Келиш ялгъамаларыы къошып, язмагъа.